

GOVOR PREDSEDNIKA DRŽAVNEGA ZBORA IGORJA ZORČIČA
Osrednja slovesnost ob 90-letnici ustrelitve štirih junakov v Bazovici

6. septembra 2020

Spoštovani rojakinje in rojaki,
spoštovani gospe in gospodje!

Danes smo tukaj zbrani v spomin na dogodek, ko so fašisti pred 90 leti po prvem tržaškem procesu obsodili in na tem mestu ustrelili Ferdinanda Bidovca, Frana Marušiča, Zvonimirja Miloša in Alojza Valenčiča. Ta tragedija ni zarezala globoke rane samo Primorcem in preostalim Slovencem, temveč tudi vsem ljudem, ki v teh krajih z željo po svobodi in blaginji skozi stoletja tlakujejo pot skupnega bivanja dveh narodov.

Pogum četverice ustreljenih je bil navdih številnim, ki so nadaljevali antifašistični upor in ki so fašizem kasneje premagali. Bil je navdih tistim, ki so se borili za ohranitev narodne identitete, za mir, sožitje, pravico in svobodo.

Dvajseto stoletje je bilo stoletje grozovitih vojn in pobojev, ki so jih gnale različne ideologije, ki so imele nekaj skupnega: preprostemu človeku so navzven risale boljši jutri, navznoter pa ga strašile, zastrupljale njegovo svobodno misel in presojo ter v njem netile sovraštvo do drugega. Ta dogajanja so nas Slovence, pa tudi Italijane in druge narode, globoko zaznamovala in močno prizadela.

Zato smo danes tu, da pokažemo spoštljiv odnos do vseh žrtev agresivnih ideologij, ki so nas v preteklosti postavljale drugega proti drugemu, in da iščemo poti sprave, zaupanja in boljše skupne prihodnosti.

A dvajseto stoletje ni bilo le stoletje nasilja. Bilo je tudi stoletje, v katerem se je razvijala zavest o tem, da smo ljudje odgovorni za svoja ravnanja in za strpno sobivanje z drugimi. Ozavestili smo, da je ta svet skupen vsem in da nimamo drugega. Zavedamo se, da sta lahko le spoštljiv pogovor in iskanje konsenza temelja boljše družbe in pravičnih rešitev – tudi kadar se globoko ne strinjamo.

Spoznali smo, da razlike med ljudmi niso hiba, temveč bogastvo. Zato je dvajseto stoletje tudi stoletje povezovanja in sodelovanja, ki je pripeljalo do nastanka sodobne evropske skupnosti narodov. V tej skupnosti smo tudi Slovenci našli pot k boljši, razvitejši družbi, v kateri smo aktivni in spoštovani člani, skupaj z našimi sosedi in drugimi evropskimi narodi.

Vendar nas mora spomin na štiri junake tudi danes, 90 let kasneje, svariti pred nevarnostmi prejšnjega stoletja. Človek v želji po nadvladi nad drugim še vedno posega po predsodkih, polresnicah, neti sovraštvo in ustvarja nove delitve in spore. Raje kot to iščimo navdih za sodelovanje, toleranco, spoštovanje in konsenz.

S tesnobo v srcu vsako leto obujamo spomine na zgodovinsko pomembne dogodke, a letos smo ob 100. obletnici požiga Narodnega doma v Trstu in njegove nedavne vrnitve Slovencem vendarle občutili neke vrste olajšanje.

Prav zato sta izjemnega pomena pogum in odločnost politikov, ki so s svojimi dejanji namesto k delitvam pripravljene iskati pot k strpni družbi in preseganju delitev. Tudi s spravljivimi dejanji, ki na koncu nikomur ne jemljejo ne zgodovinskega spomina ne ponosa.

Zdi se, da sta slovenski in italijanski predsednik nedolgo nazaj prav tu obema narodoma pokazala pot. Na nas, torej na obeh narodih, pa je, ali bomo po njej hodili.

Spoštovani,

Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič so postali simbol nasprotovanja in upora režimu in ideologiji, ki sta morila, zatirala in tlačila ter med ljudmi krepila sovraštvo in nasilje. Zato so štirje bazoviški junaki pravzaprav junaki svobodne Evrope, ki je zgrajena na temeljih antifašizma in nasprotovanja vsem ideologijam, v imenu katerih so se ljudje med seboj zatirali in pobijali. Tudi zaradi tega se jih danes s hvaležnostjo in spoštovanjem spominjamo in se jim poklanjamo pred tem spominskim obeležjem.

Bazoviškim žrtvam slava in čast ter večni spomin!